

Gesignaleerd ...in de internationale vakliteratuur

Mannen en vrouwen niet even kieskeurig wat betreft opwindende seksuele prikkels

Verskil mag er zijn. Als je homoseksuele en heteroseksuele mannen laat kijken naar seksfilmpjes waarin vrouwen seks met elkaar hebben en andere waarin mannen seks met elkaar hebben, dan reageren de mannen alleen met erectie en met een gevoel van seksuele opwindingspatroon op de films die passen bij hun seksuele voorkeur. Homomannen reageren sterker op homo-erotische prikkels, terwijl hetero's een lichamelijke en psychische voorkeur aan de dag leggen voor de films met vrouwelijke spelers erin. Tot zover niets nieuws. Freund vond deze voorkeur al in zijn laboratoriumonderzoek in 1963. Wanneer ditzelfde gedaan wordt met heteroseksuele en homoseksuele vrouwen blijkt de samenhang van seksuele voorkeur en seksueel opwindingspatroon veel minder sterk. Noch genitale opwindingspatroon, noch subjectieve opwindingspatroon verschillen tussen lesbische en heteroseksuele vrouwen. Zowel op films met vrijende vrouwen als op man-vrouw seksfilms reageren beide groepen vrouwen even sterk. Het seksuele opwindingspatroon bij vrouwen is dus niet specifiek voor het geslacht van de seksuele prikkels (het stimulus-geslacht). Dit was al een bekend gegeven, onder meer uit onderzoek van Laan, Sonderman en Janssen (1996).

De Amerikaanse onderzoekers Chivers, Rieger, Latty en Bailey (2004) deden beide onderzoeken nog eens opnieuw met enkele intrigerende aanvullingen in de opzet. Als vijfde en zesde groep naast heteroseksuele en homoseksuele vrouwen en mannen onderzochten zij twee kleine groepjes man-naar-vrouw transseksuelen, met respectievelijk een postoperatieve homo- en heteroseksuele voorkeur. In deze groep werd genitale seksuele opwindingspatroon, net als bij de vrouwen-groepen, gemeten met vaginale fotoplethysmografie. Bij beide mannengroepen werd de penisomtrek voor dit doel gemeten. Zij gebruikten voor de vergelijkingen hetero- (man-vrouw), homo- (man-man) en lesbische (vrouw-vrouw) film-clips.

Het verschil in specificiteit tussen mannen en vrouwen werd in dit onderzoek bevestigd. De correlatie tussen seksuele voorkeur en het geslacht van de seksuele stimulus bleek bij vrouwen veel lager dan bij mannen. Zo hadden 37% van de vrouwen in dit onderzoek een even grote genitale seksuele respons op de films met vrijende vrouwen als met vrijende mannen en dit verschil niet tussen lesbische en heterovrouwen, terwijl bijna alle hetero- en homoseksuele mannen sterkere erecties hadden bij stimuli met het geslacht van hun voorkeur dan bij prikkels van het andere geslacht. De onderzoekers concluderen opnieuw dat vrouwen een non-specifiek seksueel opwindingspatroon hebben, terwijl dit bij man-

nen specifiek is naar seksuele voorkeur. Een nieuwe bevinding was dat bij man-naar-vrouw-transseksuelen een nog iets sterkere stimulusspecificiteit optrad dan bij mannen. Bij een (postoperatieve) homoseksuele voorkeur was er sterkere vaginale doorbloeding bij films met vrouwelijke acteurs, bij een heteroseksuele voorkeur vond men de sterkste genitale reactie op de films met mannelijke acteurs. Terwijl deze groep qua lichaamsbeleving vrouw is, blijft ze echter na geslachtsveranderende operatie qua seksuele opwindingspatroon het mannelijke, categoriegebonden patroon houden. De vondst van dit patroon bij de groep transseksuelen maakte ook duidelijk dat het non-specifieke opwindingspatroon bij vrouwen niet een kunstmatig bij-product is van de manier waarop bij vrouwen seksuele opwindingspatroon gemeten wordt. Bij de man-naar-vrouw-transseksuelen werd net als bij de andere vrouwengroepen gebruik gemaakt van vaginale fotoplethysmografie.

Door sommige onderzoekers is wel gesuggereerd dat de non-specificiteit van seksuele opwindingspatroon bij vrouwen te maken zou kunnen hebben met het zelf niet visueel kunnen waarnemen van de eigen genitalia en genitale opwindingspatroon, terwijl mannen hun erectie wel kunnen zien. De resultaten van Chivers et al. maken dit echter minder plausibel als verklaring. Man-naar-vrouw-transseksuelen kunnen dat immers ook niet direct waarnemen maar blijken toch een voorkeurs-specifiek opwindingspatroon te hebben.

Overigens waarschuwen de onderzoekers ervoor om uit deze gegevens de conclusie te trekken dat de seksuele oriëntatie van vrouwen inherent biseksueel is. Immers, het non-specifieke opwindingspatroon gaat niet samen met een grotere proportie vrouwen die seksueel contact hebben met partners van hetzelfde geslacht, vergeleken met mannen.

Nog een bijzonder aspect van dit onderzoek was dat men aandacht besteedde aan het fenomeen zelfselectiebias, dat in seksonderzoek waarschijnlijk vaak optreedt, vooral bij psychofysiologisch onderzoek met metingen aan de genitalia. De mensen die weigeren mee te doen aan dit laboratoriumonderzoek hebben mogelijk andere kenmerken (minder liberale opvattingen, minder positieve seksuele opvoeding, meer rigide persoonlijkheidskenmerken) dan degenen die wel meedoen. Dit maakt het onzeker of de resultaten uit dit soort onderzoek wel gelden voor de complete groep waaruit de steekproef getrokken is. Chivers et al. ontdekten dat de kenmerken die vrouwelijke vrijwilligers en weigeraars in een eigen voorstudie onderscheidde (masturbatiefrequentie, frequentie van orgasme tijdens masturbatie, aantal seksuele partners in het verleden, voorkeursfrequentie om seks te hebben, frequentie van het gebruik van erotica) geen relatie hadden met de gevonden seksuele opwindingspatronen.

Jacques van Lankveld, psycholoog

Chivers, M.L., Rieger, G., Latty, E., & Bailey, J.M. (2004). A sex difference in the specificity of sexual arousal. *Psychological Science*, 15, 736-744.

Freund, K. (1963). A laboratory method for diagnosing predominance of homo- or hetero-erotic interest in the male. *Behaviour Research and Therapy*, 1, 85-93.

Laan, E., Sonderman, M., & Janssen, E. (1996, juni). *Straight and lesbian women's sexual responses to straight and lesbian erotica: No sexual orientation effects*. Poster gepresenteerd op de Annual Meeting van the Intern. Academy of Sex Research, Rotterdam.